

OKULISTYKA

Nie lekceważmy zespołu

Statystyki dotyczące zespołu suchego oka (ZSO) są alarmujące – choroba dotyka ok. 20 proc. populacji, a po 50. roku życia nawet 30 proc. Podstawą leczenia jest stosowanie kropli nawilżających, jednak nie zawsze rozwiązuje to problem. O diagnostyce i terapii ZSO mówi prof. dr hab. n. med. Jerzy Szaflik z Centrum Mikrochirurgii Oka Laser.

Fot. 2x istockphoto

Szacuje się, że na zespół suchego oka cierpi 20 proc. dorosłych Polaków. Jakie są przyczyny tej choroby?

Już dziś możemy mówić o lawinie zachorowań na ZSO, a te statystyki wciąż rosną. Powodem schorzenia jest wadliwe wydzielanie łez lub ich nieprawidłowa struktura. Rogówka jest regularnie pokrywana filmem łzowym, którego główna rola polega na nawilżaniu rogówki i spojówki oraz zapobieganiu nadmiernemu tarciu tka-

nek podczas mrugania. Łzy oczyszczają też oczy z drobnych zanieczyszczeń i mają działanie przeciwbakteryjne, przeciwwirusowe, przeciwgrzybicze i odżywcze. Kiedy ten mechanizm jest zaburzony, dochodzi do podrażnienia i stanu zapalnego. Etiologia ZSO jest zróżnicowana, a za jedną z głównych przyczyn uznaje się zanieczyszczenie środowiska, w tym zapylenie, szczególnie drobnymi pyłami, które w największym stopniu wpływają na zmniejszenie

”

Nieleczony zespół suchego oka związany z niedoborem warstwy tłuszczowej łez prowadzi do procesów zanikowych gruczołów Meiboma i może powodować trudne do leczenia objawy. Krople nawilżające są podstawą leczenia ZSO. Jeśli pacjent odczuwa kłucie i pieczenie oczu, ale nie ma wydzieliny ropnej i innych niepokojących objawów, to powinien stosować tzw. sztuczne łzy

szenie wydzielania łez. Innym czynnikiem etiologicznym mogą być stosowane leki, m.in. psychotropowe, β -blokery oraz środki antykoncepcyjne. Zespół suchego oka częściej obserwuje się u kobiet w okresie menopauzy, za co odpowiadają zmiany hormonalne. W diagnostyce różnicowej należy brać pod uwagę również zakażenie rużęcem. Przyczyną ZSO może być niewyrównana wada wzroku – nadwzroczność lub krótkowzroczność, która powodu-

je wysiłek akomodacyjny. Duże znaczenie ma charakter wykonywanej pracy, w tym długie godziny spędzone przed monitorem komputera. I w końcu – ZSO może być objawem zmian ogólnoustrojowych, np. zespołu Sjögrena czy chorób reumatycznych, w których dochodzi do upośledzenia wydzielania płynów w organizmie, nie tylko łez, ale też śliny i żółci.

Problemy diagnostyczne mogą sprawiać zaburzenia pracy gruczołów Meiboma, które dają nietypowe objawy.

Upośledzenie funkcjonowania gruczołów Meiboma wiąże się z zaburzeniem wydzielania warstwy tłuszczowej filmu łzowego, co faktycznie daje nietypowe objawy, ponieważ pacjent może mieć nadmierne łzawienie przy jednoczesnym swędzeniu i pieczeniu oczu. Dolegliwości zazwyczaj nasilają się wieczorem i rano. U podstaw zaburzeń funkcjonowania gruczołów Meiboma może leżeć zakażenie rużęcem, a także zanieczyszczenie środowiska oraz wykonywanie permanentnego makijażu okolic oczu. Nieleczony ZSO związany z niedoborem warstwy tłuszczowej łez prowadzi do procesów zanikowych gruczołów Meiboma i może powodować trudne do

Prof. dr hab. n. med. Jerzy Szaflik

Fot. PAP/Paweł Pawłowski

Rozmawiała Monika Stelmach

suchego oka!

”

Za jedną z głównych przyczyn zespołu suchego oka uznaje się zanieczyszczenie środowiska, w tym zapylenie, szczególnie drobnymi pyłami, które w największym stopniu wpływają na zmniejszenie wydzielania łez

leczenia objawy. Dlatego podczas badań ważna jest ocena gruczołów Meiboma. Mamy coraz lepsze narzędzia diagnostyczne, m.in. aparaturę, która pozwala na ocenę nie tylko jakościową, ale też ilościową poszczególnych warstw filmu łzowego. Dzięki temu lekarz może lepiej dobrać krople nawilżające czy też wprowadzić leczenie przyczynowe nie tylko zaburzeń funkcjonowania gruczołów Meiboma, lecz także ZSO o innej etiologii.

Pacjenci często odwołują wizytę u lekarza i samodzielnie stosują krople nawilżające. Kiedy powinni zdecydować się na poradę specjalistyczną?

Krople nawilżające są podstawą leczenia ZSO. Jeśli pacjent odczuwa kłucie i pieczenie oczu, ale nie ma wydzieliny ropnej i innych niepokojących objawów, to powinien stosować tzw. sztuczne łzy. W wielu przypadkach takie postępowanie okazuje się skuteczne. Podstawową zasadą jest dobór preparatu niezawierającego konserwantów, które uszkadzają komórki spojówki i nabłonek rogówki. W tej chwili mamy na rynku duży wybór sztucznych łez bez środków konserwujących. Jeśli natomiast mimo stosowania kropli objawy nie ustępują, należy udać się do okulisty, który dobierze odpowiednie leki nawilżające powierzchnię oka. Poszczególne preparaty mogą mieć różny poziom zasadowości. Na podstawie badań diagnostycznych okulista zaleca lek o odpowiednim dla danego pacjenta pH.

Nawilżanie powierzchni oka jest podstawą leczenia zespołu suchego oka, jednak nie zawsze rozwiązuje problem.

Kiedy stosowanie kropli okazuje się niewystarczającym postępowaniem terapeutycznym, najczęściej należy wykonać dokładną diagnostykę w celu ustalenia czynnika etiologicznego i włączenia leczenia przyczynowego. Może to być wyrównanie wady wzroku poprzez dobór odpowiednich okularów

albo leczenie zakażenia nużeńcem, co nie jest łatwym zadaniem. Chociaż mamy coraz lepsze środki, to wyeliminowanie tego pajęczaka zajmuje zwykle sporo czasu, nawet do pół roku. W niektórych przypadkach poprawa jest związana z terapią choroby podstawowej, jak wspomniany już zespół Sjögrena czy zaburzenia hormonalne. Jeśli chodzi o dysfunkcję gruczołów Meiboma, podstawą jest leczenie zapalenia brzegów powiek. Czasami wystarczy pielęgnacja z użyciem specjalnych preparatów i chusteczek czyszczących. W ciężkich przypadkach można zastosować postępowanie mechaniczne polegające na umieszczeniu zatyczek w punktach łzowych górnej i dolnej powieki. Powoduje to ograniczenie odpływania łez, które tym samym zostają dłużej w worku spojówkowym.

W jakich przypadkach konieczna jest steroidoterapia?

W zespole suchego oka z dominującym komponentem zapalnym, kiedy obserwujemy podrażnienia, możemy zastosować z dużą ostrożnością leczenie przeciwzapalne z użyciem niektórych steroidów. Terapia musi odbywać się pod pełną kontrolą okulisty ze względu na skutki uboczne, w tym ryzyko zaćmy, uszkodzenia nabłonka rogówki oraz podwyższenia ciśnienia wewnątrzgałkowego. Inną metodą jest podanie miejscowo kropli z cyklosporyną A, która działa przeciwzapalnie. Leczenie polega na modelowaniu odczynowości tkankowej. Zwykle jest przewlekłe, a efekty w postaci poprawy wydzielania łez odczuwalne są po kilkumiesięcznej terapii. Cyklosporyna może zwiększać podatność oka na infekcje bakteryjne i wirusowe. Leczenie to również wymaga ścisłej kontroli okulistycznej. W zaawansowanych przypadkach jako terapię ostatniego rzutu zaleca się stosowanie opatrunkowych soczewek kontaktowych, które przykrywają uszkodzoną rogówkę, zapobiegając jej wysychaniu. W skrajnych sytuacjach zniszczenie powierzchni oka jest na tyle duże, że wymaga zabiegu chirurgicznego, np. naszcicia na rogówkę opatrunku w formie błony owodniowej.

Jakie są skutki złego leczenia lub zaniechania terapii zespołu suchego oka?

Właściwa diagnoza i leczenie ZSO są bardzo ważne, ponieważ choroba ta w ciężkich i nieleczonych przypadkach może doprowadzić do uszkodzenia rogówki, powstania przymgleń, ubytków i owrzodzeń. Dlatego można jej lekceważyć.

Badania OCT na dotyk palca!

Maestro2

- W pełni zautomatyzowane urządzenie OCT.
- Angiografia OCTA (opcja).
- Kolorowe zdjęcie dna oka bez konieczności rozszerzania źrenicy pacjenta.
- Szeroki skan "Wide field" umożliwiający pełną analizę jaskrawą (RNFL oraz GCL) wraz z jednoczesną analizą plamki żółtej.
- Innowacyjny raport jaskrawy wg Dr-a Hooda.
- Funkcja „Follow-up” umożliwiająca wykonanie skanu siatkówki w tym samym miejscu w odstępie czasu.
- Pomiar grubości rogówki oraz kąta przesączania (opcja).
- Rozbudowane możliwości analizy oraz raportów.
- Obrotowy i uchylny dotykowy ekran pozwala na prostą obsługę z wielu pozycji, siedząc lub stojąc, pozwala też na oszczędność miejsca w gabinecie.

HIGH RESOLUTION OCT IMAGE

ROBOTIC OCT

TRUE COLOR FUNDUS IMAGE*

3D WIDE 12MM SCAN REPORT

FOLLOW UP SCAN

OCT ANGIOGRAPHY*

TOPCON Healthcare
SEEING EYE HEALTH DIFFERENTLY

TOPCON POLSKA Sp. z o.o. tel. 32 670 50 45 www.topcon-polska.pl

eye - light®

To jedyny aparat do leczenia zespołu suchego oka, który dzięki użyciu dwóch technologii: IPL i biomodulacji LLLT, wspomaga leczenie wielu schorzeń i problemów powiek. Dwuetapowy zabieg, z użyciem lampy IPL a następnie maski LLLT, nie wymaga stosowania żelu oraz działa zarówno na dolną, jak i górną powiekę.

EFEKTYWNA TERAPIA W LECZENIU

- Dysfunkcji gruczołów Meiboma w zespole suchego oka
- Guzków zapalnych powiek (jęczmień, gradówka)
- Komplikacji po blefaroplastyce
- Zakażenia nużeńcem
- Stanów zapalnych brzegów powiek

TOPCON Healthcare
SEEING EYE HEALTH DIFFERENTLY